

MONIALAINEN KIRJAAMINEN

OUTI LAVIKAINEN,
KAAKKOIS-SUOMEN
ALUEKOORDINAATTORI

KANSA-KOULU 4.0

18.10.2022

KANSA
KOULU

Tämä esitys koostuu neljästä osasta:

Monialaisen yhteistyön toimintaympäristö ja toimintamalli

Velvoite monialaisen yhteistyön toteuttamiseen ja kirjaamiseen

Sosiaali- ja terveydenhuollon erot tietojen käsittelyssä,
henkilörekisterit

Opas monialaisen kirjaamisen tueksi

Monialaisen yhteistyön toimintaympäristö ja toimintamalli

Monialainen yhteistyö

- Asiantuntijoiden välinen asiakaslähtöinen toimintamalli
- Ammattiryhmät sopeuttavat roolejaan organisaation sisäisessä yhteistyössä ja yli organisaatorajojen. Toimijat yhdistävät joustavasti ja tasavertaisesti tietojaan, taitojaan ja toimijavastuitaan
- Monialainen yhteistyö edellyttää ajantasaisen tiedon hyödyntämistä ja yhteisiä asiakirjoja, joiden laatimiseen sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain 7-8 § antavat mahdollisuuden
- Asiakkaan suostumus on edellytys monialaisen yhteistyön toteuttamiselle
 - Suostumuksen perusteella tiedonvaihto on luontevaa ja välitöntä.
 - Suostumus tulisi olla kirjallinen ja nimenomainen. Suullinen suostumus on mahdollinen, mutta vaikea todentaa myöhemmin.

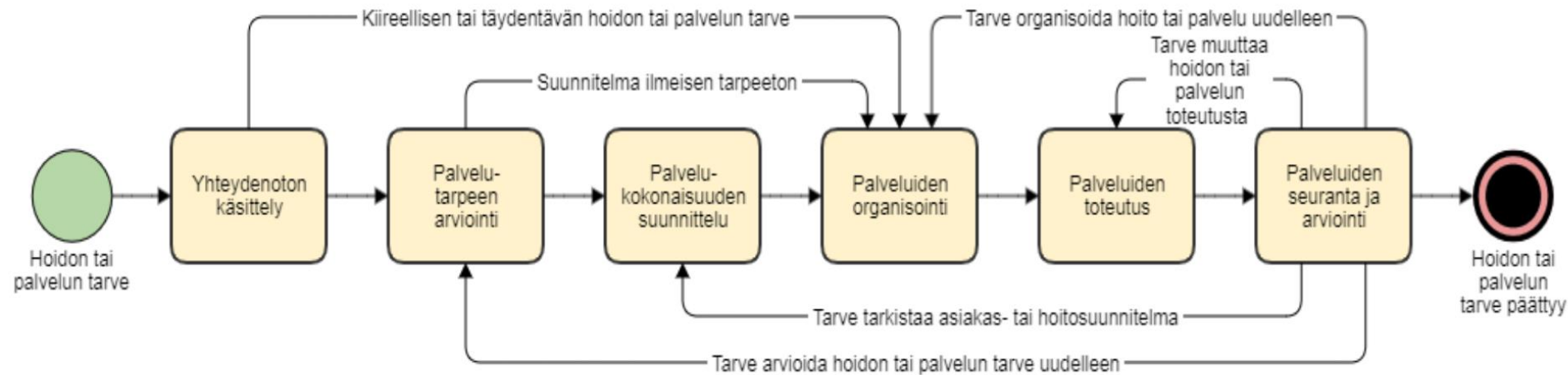
Monialaisen yhteistyön toimintaympäristö sote-palveluissa

- **Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja antava palveluyksikkö:** Samassa palveluyksikössä annetaan sekä sosiaali- että terveyspalveluja tai sote-yhteisiä palveluja. Yksikön työtehtävät vaativat monialaista osaamista. Palveluyksikkö voi kuulua joko sosiaalihuollon, terveydenhuollon tai yhdistettyyn sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioon.
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden välinen yhteistyö:** Sosiaali- ja terveyspalveluja annetaan eri palveluyksiköissä, samassa tai eri organisaatioissa. Asiakas ottaa yhteyttä joko sosiaali- tai terveydenhuollon palveluyksikköön, jonka jälkeen todetaan, että tuen tarve edellyttää yhteistyötä yksikkörajojen yli.
- **Terveydenhuollon ammattihenkilö sosiaalihuollon palveluyksikössä:** Sosiaalihuollon palveluyksikössä työskentelee terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka työ sisältää potilaan hoitoon kuuluvia työtehtäviä. Terveydenhuollon ammattihenkilö voi lisäksi toteuttaa sosiaalipalveluja osana työtehtäviään.
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen asiakasohjaus:** Toimintamalli perustuu siihen, että asiakas ottaa yhteyttä asiakasohjaukseen, kun hänellä on joko sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palvelujen tarve. Asiakas ohjataan alkuarvion jälkeen hänen tarvitsemiinsa sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Esimerkki kotipalvelusta, kotisairaanhoidosta ja ne yhdistävästä kotihoidosta

- Kotihoitoa annetaan sellaisessa palveluyksikössä, joka on määritelty sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon palveluyksiköksi → monialainen yhteistyö sote-palveluyksikön sisällä
- Kotipalvelu ja kotisairaanhoido on järjestetty erillisissä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palveluyksiköissä → sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden välinen monialainen yhteistyö
- Sosiaalihuollon palveluyksikössä toteutetaan kotihoitoa, jonka toteutukseen osallistuu sekä sosiaali- että terveydenhuollon ammattihenkilöitä → monialainen yhteistyö osana sosiaalihuoltoa, sosiaalihuollon palveluyksikön sisällä
- HUOM! Silloin, kun sosiaalihuollon ammattihenkilö työskentelee terveydenhuollossa, kyse on terveydenhuoltoon kuuluvasta moniammatillisesta yhteistyöstä, ei toimintarajat ylittävästä monialaisesta yhteistyöstä

Monialaisen yhteistyön toimintamalli (SOTE-KA)

Yhteydenotosta alkaa prosessi, jossa on oleellista monialaisen yhteistyön tarve, sekä koordinoida eri palvelujen toteutusta

Velvoite monialaisen yhteistyön toteuttamiseen ja kirjaamiseen

Asiakas- ja potilastietojen hallintaa ohjaava lainsäädäntö

- EU:n tietosuoja-asetus
- Tietosuoja laki 1050/2018
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
- Asetus potilasasiakirjoista 298/2009
- Arkistolaki 831/1994 Ja Arkistolaitoksen ohjeet
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 784/2021
- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015
- Laki sähköisestä lääkemääräyksestä 61/2007
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010

Monialainen yhteistyö lainsäädännössä I

Velvoite monialaisen yhteistyön tekemiseen näkyy sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä vahvasti

- Sosiaalihuoltolaki 41§ monialaisesta yhteistyöstä. Muiden viranomaisten on osallistuttava asiakkaan tarpeiden vaatiessa sosiaalihuollon työntekijän pyynnöstä palvelutarpeen arvioimiseen tai asiakassuunnitelman laatimiseen
- Terveydenhuoltolaki 32§. Terveydenhuollon ammattihenkilön on osallistuttava henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon työntekijän kanssa

Monialainen yhteistyö lainsäädännössä II

Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista

- Tarkoituksena on helpottaa monialaisen yhteistyön tekemistä
- Antaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle mahdollisuuden laatia yhteistyöstä yhteisiä asiakasasiakirjoja sekä oikeuden nähdä yhteisesti laadittuja asiakasasiakirjoja
- Asiakasasiakirjalain 7 § säädetään monialaisen yhteistyön kirjaamisesta sosiaalihuollon sisäisessä yhteistyössä
- Asiakassiakirjalain 8 § säädetään asiakasasiakirjojen kirjaamisesta organisaatioiden välisessä monialaisessa yhteistyössä

Käyttöoikeuksien antaminen asiakastietoihin

- Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelujen antajan tulee pitää rekisteriä omien asiakastietojärjestelmiensä ja asiakasrekisteriensä käyttäjistä sekä näiden käyttöoikeuksista (asiakastietolaki)
- Henkilöstön käyttöoikeudet sähköisesti talletettuihin sosiaalihuollon asiakastietoihin on määriteltävä palvelutehtävittäin ja ottaen huomioon kunkin henkilön tehtävät (asiakasasiakirjalaki)
- Potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvat saavat käsitellä potilasasiakirjoja vain siinä laajuudessa kuin heidän työtehtävänsä ja vastuunsa sitä edellyttävät (potilasasiakirja-asetus)
- Sote-käyttöoikeusasetuksen valmistelu on käynnissä. Siinä otetaan kantaa myös luovutettujen tietojen käsittelyä koskeviin oikeuksiin. THL:n määräys käyttöoikeuksista sosiaalihuollon asiakastietoihin kumoutuu

Sosiaali-terveydenhuollon erot tietojen käsittelyssä, henkilörekisterit

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojenkäsittelyn haasteita

- Sosiaali- ja terveydenhuollossa kirjaamista määrittää eri lainsäädäntö.
- Käytössä olevat käsitteet eroavat toisistaan: esimerkiksi asiakas – potilas.
- Integroituja sosiaali- ja terveystalvveluja ja niihin liittyviä asiakirjoja ei ole vielä määritelty.
- Esimerkiksi
 - palveluohjaus, hoito- ja palvelusuunnitelma
 - kotihoidon organisoimisessa on erilaisia käytäntöjä ja toimintatapoja
 - kotihoidosta saa välittyä potilastietoa Potilastiedon arkistoon sen mukaisesti kuuluuko palvelu sosiaalihuollon vai terveydenhuollon alaisuuteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon eroja:

- Asiakkuus
- Asianhallinta ja hallintopäätökset
- Asiakirjat
- Suostumus ja kieltä

Monialaisen yhteistyön henkilörekisterit I

- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja antava palveluyksikkö
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa syntyy asiakastietoja sekä potilasrekisteriin että sosiaalihuollon asiakasrekisteriin. Palveluntuottaja kirjaa sen palvelunjärjestäjän asiakas- tai potilasrekisteriin, jonka lukuun toimii.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden välinen yhteistyö
 - Kukin yksikkö tallentaa oman toimintansa kannalta tarpeelliset, yhteistyössä syntyvät asiakastiedot siihen rekisteriin, johon yksikön toiminnassa syntyvät asiakastiedot muutenkin tallennetaan.

Monialaisen yhteistyön henkilörekisterit II

- Terveydenhuollon ammattihenkilö sosiaalihuollon palveluyksikössä
 - Sosiaalipalveluissa syntyvät tiedot kuuluvat sosiaalihuollon asiakasrekisteriin. Terveydenhuollon ammattihenkilö tallentaa potilaan hoitoon kuuluvat tiedot sosiaalihuollon potilasrekisteriin.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen asiakasohjaus
 - Nimettömänä annettavassa asiakasohjauksessa ei tallenneta henkilötietoja. Jos asiakas hakee sosiaalipalveluja tai varaa ajan terveydenhuoltoon, tiedot tallennetaan joko sosiaalihuollon asiakasrekisteriin tai potilasrekisteriin.

Monialaisen yhteistyön kirjaaminen

Vaikuttavia tekijöitä

- Kirjaaminen on kontekstisidonnaista. Se, mitä, miten ja mihin monialaisessa yhteistyössä laaditaan asiakirjoja, riippuu useista tekijöistä.
- Minkä organisaation toiminnasta on kyse
- Mitä palvelua toiminta on sisällöltään
- Mistä asiakasprosessin vaiheesta on kyse
- Minkä alan ammattilaisen työskentelyä kirjaus koskee

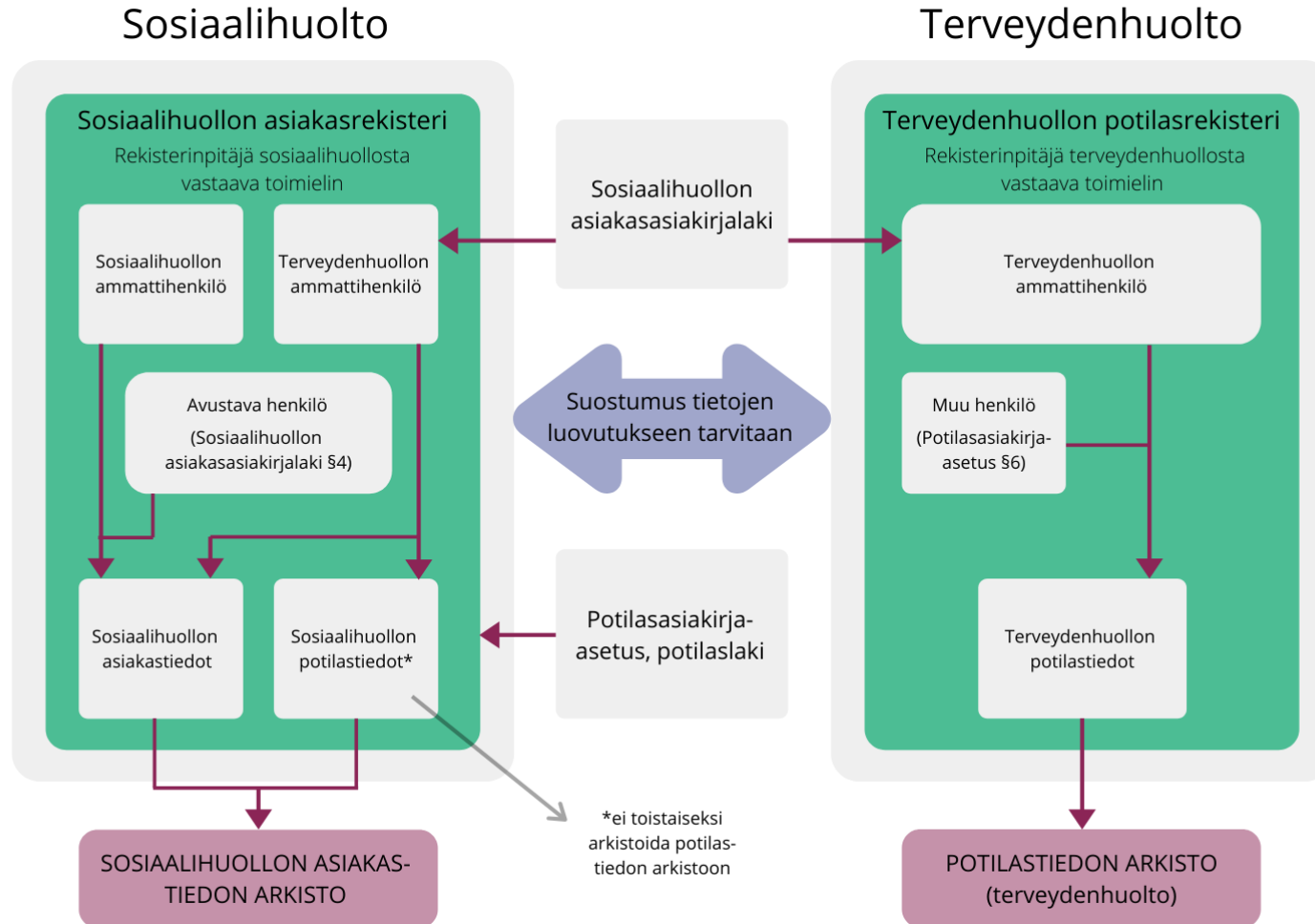
Sosiaalihuollon asiakas- ja potilastiedot sekä terveydenhuollon potilastiedot I

- Terveydenhuollossa syntyy terveydenhuollon potilastietoja
 - Tallennetaan Kanta-palvelujen potilastiedon arkistoon
 - Sosiaalihuollon ammattihenkilö terveydenhuollon palveluyksiköissä (esimerkiksi terveystieteiden tutkimuskeskus)
 - Kirjataan potilastietoja, vaikka kyse on sosiaalihuollon ammattihenkilöstä.
- Sosiaalihuollossa tarjottavissa palveluissa syntyy sosiaalihuollon asiakastietoja

Sosiaalihuollon asiakas- ja potilastiedot sekä terveydenhuollon potilastiedot II

- Sosiaalihuollossa voi syntyä myös potilastietoja.
 - Henkilöstö on sosiaalihuollon henkilöstöä, vaikka henkilöstön jäsenenä on myös terveydenhuollon ammattihenkilöitä.
 - Syntyvää sosiaalihuollon potilastietoa ei toistaiseksi tallenneta (ei saa tallentaa) Potilastiedon arkistoon
 - Sosiaalihuollon potilastiedot eivät kuulu sairaanhoitopiirin kunnallisen terveydenhoidon yhteisrekisteriin
 - Sosiaalihuollon potilastiedot tulee erottaa asiakastiedoista ja säilyttää omana osarekisterinään sosiaalihuollon asiakasrekisterissä

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastiedon tuottaminen

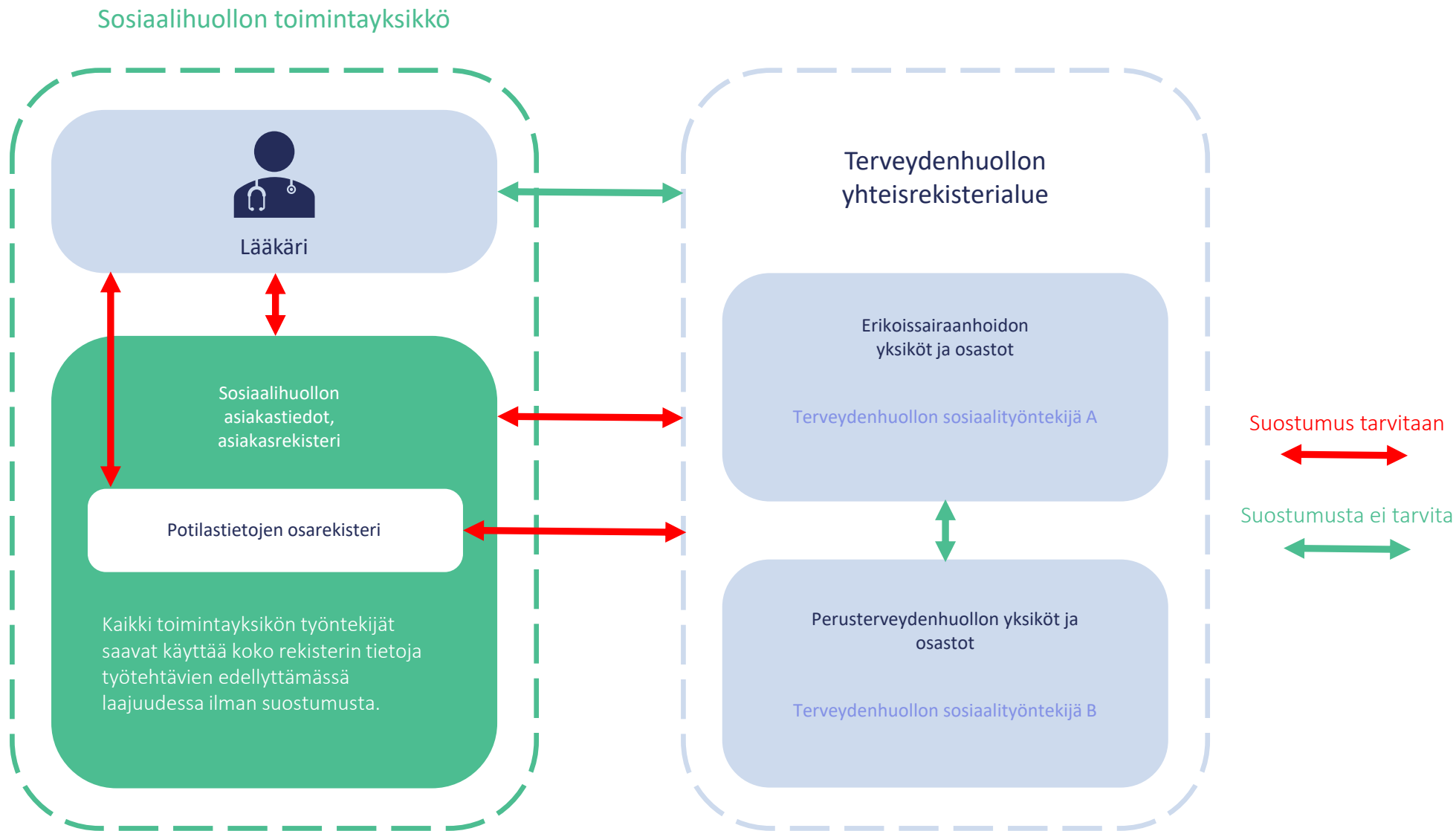

Asiakas- ja potilastietojen luovuttamisen käytännöt

- Luovuttamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa asiakas- tai potilasrekisteristä luovutetaan tietoa johonkin sellaiseen tarkoitukseen, joka ei lähtökohtaisesti ole rekisterille määritelty käyttötarkoitus.
- Asiakas- ja potilastietojen luovuttaminen edellyttää asiakkaan vapaaehtoisesti antamaa tietoista, yksilöityä ja nimenomaista tahdonilmausta, suostumusta
 - Suostumus voi olla kertaluonteinen tai voimassa niin kauan, kunnes perutaan
- Terveystieteissä aina luovutusilmoitus.
- Sosiaalihuollossa tiedot asiakastietojen luovuttamisesta kirjataan asiakkaan asiakirjoihin, kertomusmerkintä tätä tarkoitusta varten.

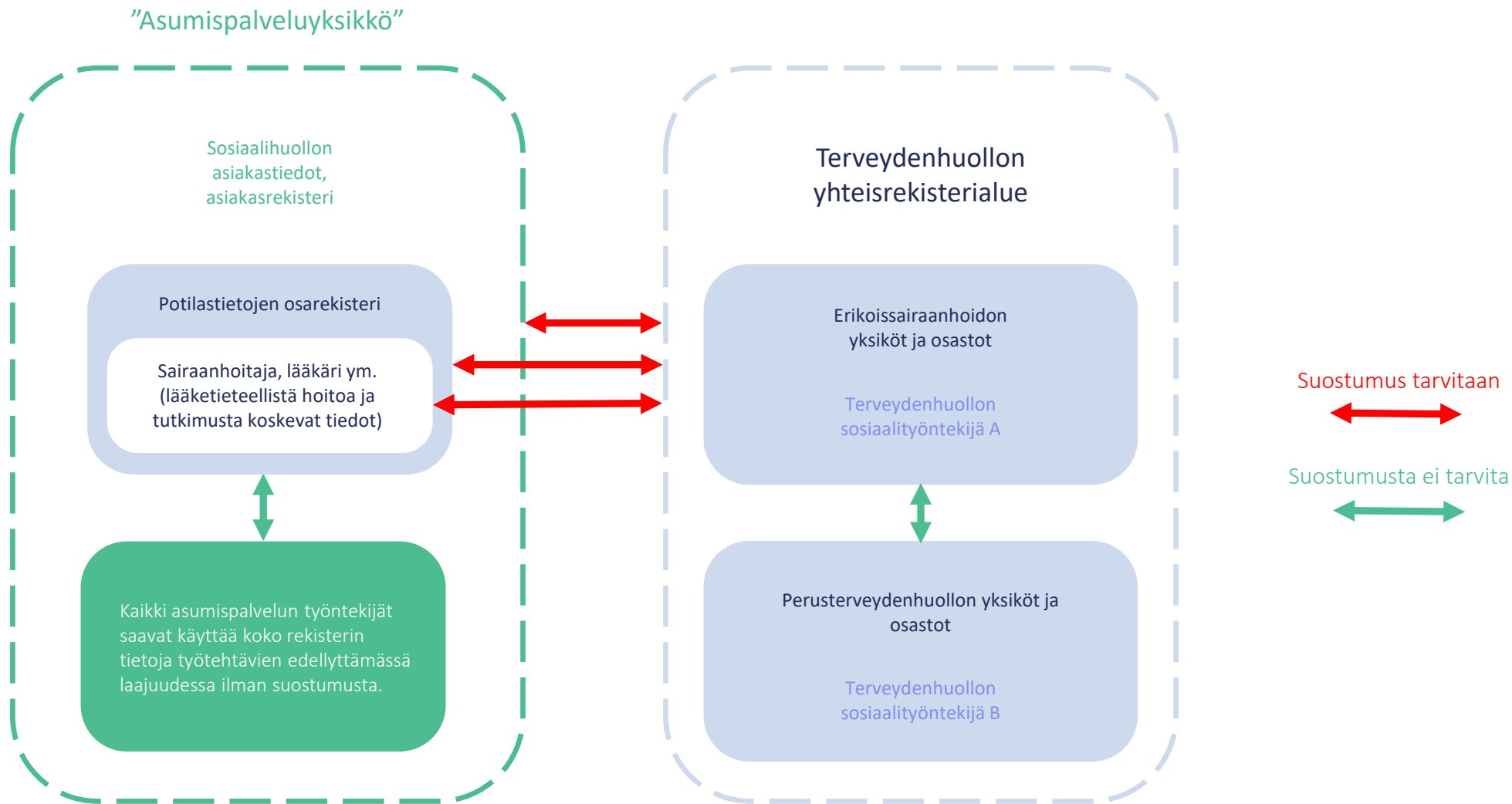
Esimerkki 1:

Sosiaalihuollon toimintayksikön tiloissa käy tai toimii lääkäri terveydenhuollon palvelunantajan lukuun

Esimerkki 2:

Sosiaalihuollon toimintayksikössä toimii terveydenhuollon ammattihenkilö, joka osallistuu asumispalvelujen antamiseen

Asiakas- ja potilastietoa määrittävät tekijät

Toimintayksikkö	Rekisterinpitäjä	Kirjaava henkilö	Ohjaava lainsäädäntö	Syntyvä asiakas- tai potilastieto	Potilastiedon arkisto (Kanta)
Sosiaalihuollon toimintayksikkö	Sosiaalihuollosta vastaava toimielin	Sosiaalihuollon ammattihenkilö	Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki	Sosiaalihuollon asiakastietoa	Ei
		Avustava henkilö		Sosiaalihuollon potilastietoa	
		Terveystieteiden ammattihenkilö	Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki, Potilasasiakirja-asetus, laki potilaan asemasta ja oikeuksista.	Sosiaalihuollon asiakastietoa	
Terveystieteiden toimintayksikkö	Terveystieteidenhuollosta vastaava toimielin	Terveystieteidenhuollon ammattihenkilö	Laki potilaan asemasta ja oikeuksista sekä potilasasiakirja-asetus.	Terveystieteidenhuollon potilastietoa	Kyllä

Opas monialaisen kirjaamisen tueksi

Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä –opas II

- neljä keskeistä näkökulmaa monialaisen yhteistyön kirjaamiseen
- kuvataan yhteistyön muotoja eri toimintaympäristöissä ja yhteistä toimintamallia.
- selvennetään, mihin henkilörekistereihin yhteistyössä laadittavat asiakirjat kuuluvat.
- kuvataan yhteistyön kirjaamista ja sen jälkeen siinä tallennettujen asiakastietojen hyödyntämistä.
- jokainen osio alkaa huomioon otettavilla säännöksillä

Oppaan lopussa tapauskertomuksia, joiden avulla sisältöä tuodaan käytännön arkeen.

Opas löytyy osoitteesta: <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/JULMOKI>

KIITOS!

Kansa-koulu 4.0-hanke

Yhteydenotot: info@kirjaamisfoorumi.fi

Seuraa hanketta Twitterissä: @kansa_koulu

Tilaa hankkeen uutiskirje: eepurl.com/ha9bb5

Lue lisää verkosta: vasso.fi/hankkeet/kansa-koulu/

